

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/42505,Wyjazd-uczestnikow-projektu-Bylem-mieszkancem-miasta-Stalina-na-na-Wegry-24-28-pazd.html>
27.04.2024, 09:28

Wyjazd uczestników projektu „Byłem mieszkańcem miasta Stalina” na Węgry, 24-28 października 2017

Jesteń zachycony banyń piśmiej
miał. Na kaidym krodan wać
jego nieli, rozpaniły rozgij.
Piasto bane jest nani basiro blesie,
jedgi nandito iż roroczenie
z nang Nory - Hutz.
Byciz boranynowi rozgiewnie
dwo niunia, a uinstu dahnego
piśhuczo rozgij.
*R. Bkhtij - Izgmunt
Ekiżtan.
diwrikan "Prujazhi" z Wamery.*

Jesteń zachycony banyń piśmiej
miał. Na kaidym krodan wać
jego nieli, rozpaniły rozgij.
Piasto bane jest nani basiro blesie,
jedgi nandito iż roroczenie
z nang Nory - Hutz.
Byciz boranynowi rozgiewnie
dwo niunia, a uinstu dahnego
piśhuczo rozgij.
*R. Bkhtij - Izgmunt
Ekiżtan.
diwrikan "Prujazhi" z Wamery.*

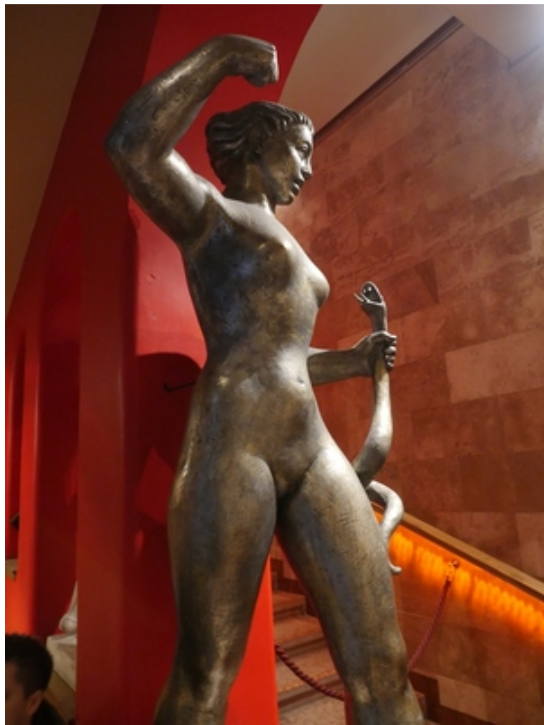

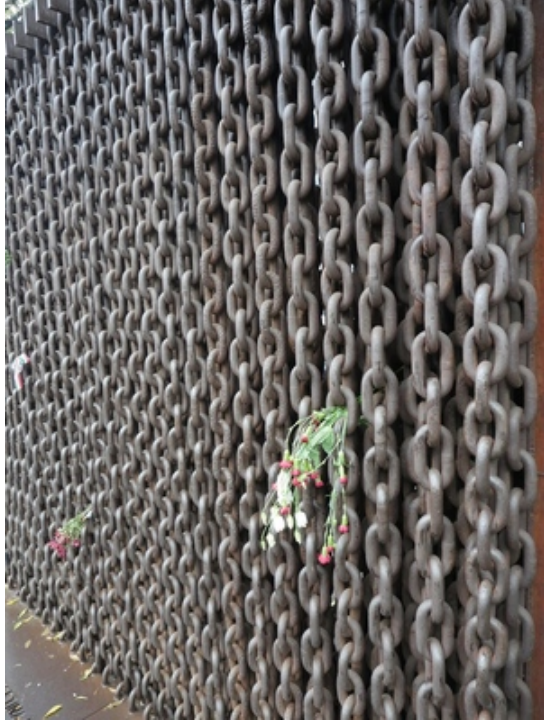
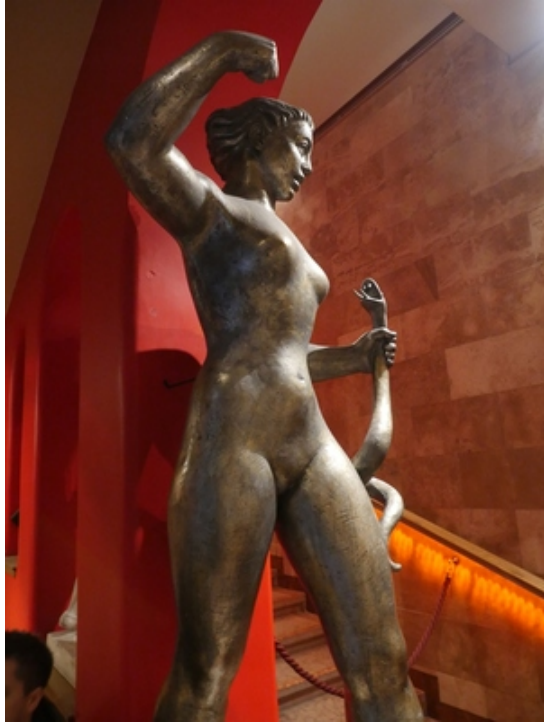

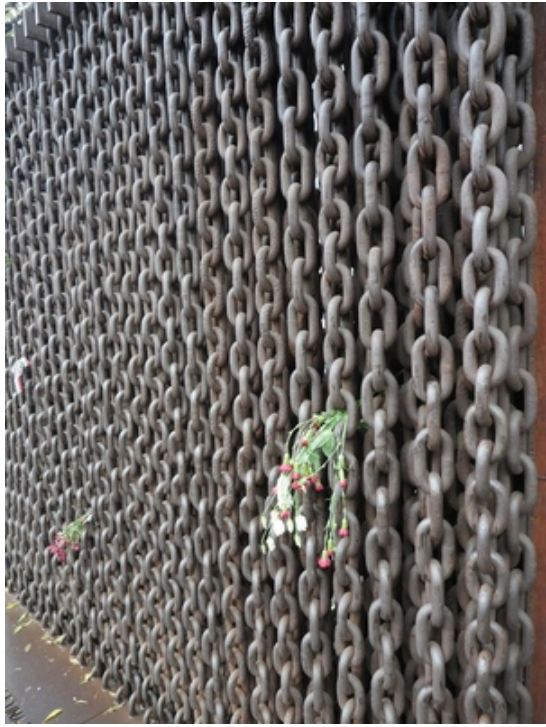

W dniach od 24 do 28 października 2017 r. delegacja Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, w składzie: Ryszard Mozgol (naczelnik) i Zbigniew Gołasz oraz wolontariusze biorący udział w projekcie „[Byłem mieszkańcem miasta Stalina](#)” wzięła udział w warsztatach zorganizowanych w miejscowości Dunaújváros na Węgrzech. Miasto to zostało wybudowane w latach 50' jako miasto Stalina (Sztalinváros). Była to ostatnia wizyta robocza w miastach noszących imię tyrana. Podczas warsztatów na miejscowym uniwersytecie, w dniu 25 października uczestnicy wysłuchali wykładu na temat stalinizmu na Węgrzech. Wygłosił go dr Áron Máthé z Nemzeti Emlékezet Bizottsága (węgierski IPN). Następnie zapoznali się z historią miasta oraz literaturą na jego temat. W kolejnym etapie zespoły z poszczególnych krajów biorących udział w projekcie przedstawiły historię miast w tym okresie oraz stopień realizacji projektu. Sprawozdanie z Katowic przedstawił Kamil Kartasiński, wolontariusz. Następnie wraz z przewodnikiem uczestnicy zwiedzili miasto oglądając założenia oraz budynki z epoki, w tym teatr, kino, szpital oraz dom partii, w którym w chwili obecnej znajduje się siedziba muzeum miejskiego. Tam też zwiedzili ekspozycję dotyczącą historii miasta. Dzień zakończył się uroczystą kolacją z udziałem władz uniwersyteckich, podczas której gospodarze zaprezentowali pokaz tańców ludowych.

Następnego dnia w auli uniwersyteckiej odbyła się publiczna debata, podczas której swoje wspomnienia z czasów stalinowskich i rewolucji 1956 r. przedstawiły cztery osoby, w tym Tomasz Szabo, Vilamos Miklos i Borgo Kusztom. Uświetniły ją swoją obecnością władze miejskie i uniwersyteckie. Kolejnym punktem programu było otwarcie ekspozycji dotyczącej historii miasta Sztalinvaros. Po czym uczestnicy zostali przewiezieni na teren zakładów metalurgicznych, które zostały wybudowane w tym samym czasie co miasto. Warto dodać, że ten potężny zakład powstał mimo tego, że Węgry nie posiadają surowców naturalnych do produkcji stali i od początku były one importowane. Mimo to zakład przetrwał procesy transformacji ustrojowej i jest w chwili obecnej jednym z największych tego typu przedsiębiorstw w Europie. Na zakończenie dnia uczestnicy zwiedzili nowoczesny kompleks uniwersytecki, w tym nową bibliotekę, studio telewizyjne, laboratoria i zaplecze rekreacyjno- socjalne o bardzo wysokim standardzie. W dniu 27 października gospodarze zabrali gości do Budapesztu, gdzie zwiedzili otwarte w 2002 r. przez Viktora Orbana muzeum dwóch totalitaryzmów Terror Háza (Dom terroru). Nowoczesna, multimedialna

instytucja mieści się w budynku będącym siedzibą Strzałokrzyżowców oraz tajnej policji komunistycznej przy Andrassy út 60. Jest równocześnie pomnikiem ofiar obu zbrodniczych systemów. Następnym punktem programu było zwiedzanie gmachu przepięknego węgierskiego parlamentu. Wieczorem zaś odbyła się pożegnalna kolacja i następnego dnia rano uczestnicy opuścili gościnne i przyjazne Węgry. Projekt dobiega końca. Jego efektem będzie wystawa, którą zostanie uruchomiona na początku listopada w Braszowie w Rumunii. Ekspozycja dotycząca Katowic-Stalinogrodu będzie otwarta w Katowicach w grudniu 2017 r.